

Lausunto

14.1.2021

VN/24559/2020
VN/24559/2020-PLM-6

Sisäministeriö

SMDno-2018-365

Puolustusministeriön lausunto; Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avusta poliisille ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille. Samalla esitetään kumottavaksi voimassa oleva samanniminen laki. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös rajavartiolaitoslakia, poliisilakia ja puolustusvoimista annettua lakia. Lainsäädäntöuudistuksen tarkoituksena on selkeyttää ja ajantasaistaa sääntely vastaamaan nykyisen turvallisuusympäristön muuttuneisiin vaatimuksiin.

Todetaan, että vireillä on samaan aikaan myös muita viranomaisten yhteistoimintaa korostavia hankkeita esimerkiksi kyberturvallisuuteen liittyen. Nämä edellyttävät tulevaisuudessa kokonaistarkastelua.

2 § Virka-avun edellytykset

On tärkeää, että poliisille annettava virka-apu täyttää myös virka-avun yleiset edellytykset. Sen vuoksi esitetään 2 §:n perusteluja täydennettäväksi siten, että niistä käy ilmi virka-avun luonteen mukaisesti, että virka-apu on tilapäistä ja käytettävien resurssien sellaisia, joita poliisilla ei ole tilanteessa käytettävissään.

4 § Suunnittelu ja varautuminen virka-aputehtävissä

Virka-apuun varautuminen lyhentää merkittävästi reagointiaikaa, mikä voi olla ratkaisevan tärkeää etenkin ehdotuksen 7 §:ssä mainittujen rikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Vaikka varautumistoimenpiteitä on käytännössä tehty jo nykyisen lain aikana, niistä on hyvä olla nimenomainen säännös. Esitetään kuitenkin harkittavaksi, tulisiko suunnittelu- ja varautumisvelvoite asettaa tietyissä tapauksissa myös puolustushaaraesikuntien tasolle.

5 § Virka-apupyyntö

Lakiehdotuksen 5 §:ssä lueteltuihin virka-apupyyntöön sisällytettäviin asioihin esitetään lisättäväksi virka-aputehtävän uhka-arvio, joka tukisi päätöksentekoa tehtävässä käytettävän virka-apuosaston osalta (esimerkiksi osaston koulutustaso ja varustus). Lisäys olisi tärkeä tehtävän oikean mitoittamisen sekä virkamiehen/virka-apuosaston osaston varautumisen näkökulmasta. Pykälän perustelujen 1. kappaleen loppuun voisi lisätä nimenomaisen maininnan siitä, että virka-apupyynnön perusteissa olisi mukana myös oikeudellinen peruste.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

6 § Virka-avun sisältö ja virka-avun antamisesta päättäminen

Ehdotetun lain 6 §:n mukaan Puolustusvoimien virka-apu voi sisältää enintään sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen käyttöä myös silloin, kun kyse ei ole vaativasta virka-avusta. Esitetty muutos on merkittävä parannus voimassa olevaan virka-apulakiin verrattuna. Aseellisen virka-avun sitominen rikoslain 34 a luvun mukaisten terrorismirikosten estämiseen tai keskeyttämiseen on ongelmallista, koska tekijän motiivin selvittäminen nopeassa tilanteessa voi olla mahdotonta.

Puolustusministeriö pitää myös asianmukaisena, että Puolustusvoimien virka-apuosastoon kuuluvalla sotilaalla ei olisi uudessakaan virka-apulaissa itsenäistä toimivaltuutta päättää voimakeinojen käytöstä, vaan voimakeinojen käyttö tapahtuisi aina poliisimiehen johdolla ja ohjauksessa.

Pykälä 6 mainitsee vain sotilaan aseistuksen, mutta lainkohdassa voitaisiin ottaa laajemmin kantaa myös muihin voimankäyttövälineisiin. Voimankäyttö perustuu kuitenkin lievimmän haitan periaatteeseen sekä tähän suhteutettuun mahdollisimman suppeaan voimankäyttöön. Näin ollen esitetään pykälän muuttamista muotoon: "...virka-apu voi lisäksi sisältää **sotilaan voimankäyttövälineiden** ja enintään sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen käyttöä."

Perusteluissa voisi kuvata, että näillä tarkoitetaan patukkaa, sumutinta, sotakoiraa ja muita Puolustusvoimissa hyväksytyjä vaikutuksiltaan ja ominaisuuksiltaan ampumasetta lievempiä voimankäyttövälineitä.

Ehdotetussa 6 §:ssä myös säädettäisiin, että virka-avun antamisesta päättää Pääesikunta, Maavoimien, Merivoimien tai Ilmavoimien esikunta. Voimassa olevan virka-apulain 3 §:n mukaan kiireellisessä tapauksessa virka-avun antamisesta voi päättää varuskunnan päällikkö, joukko-osaston komentaja tai sotilaslaitoksen päällikkö, mutta ehdotetussa laissa tätä toimivaltaa ei enää ole. Esitetään harkittavaksi, tulisiko varuskunnan päälliköllä, joukko-osaston komentajalla tai sotilaslaitoksen päälliköllä olla jatkossakin toimivalta päättää virka-avun antamisesta tietyissä tilanteissa.

Delegointi voitaisiin rajata valmiuden kohottamistilanteisiin esimerkiksi seuraavasti: *"Poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteissa Puolustusvoimien päätöksentekooikeutta voidaan delegoida alajohtoportaille. Päätöksentekooikeuden delegoinnista ilmoitetaan Poliisihallitukselle ja sen alaisille poliisiyksiköille."*

7 § Vaativa virka-apu

Esitetyssä 7 §:ssä säädetään tilanteesta, jossa voimankäyttö voi sisältää sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Pykälässä ehdotetut edellytykset vaativalle virka-avulle olisivat huomattava parannus nykytilaan, jossa voimakeinoja edellyttävän virka-avun antaminen on mahdollista vain terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Esitetään harkittavaksi, tulisiko tämänkin pykälän yhteydessä mainita sotilaan henkilökohtaisen aseiden lisäksi myös muut voimankäyttövälineet. Myös vaativan virka-avun osalta laissa olisi syytä mainita poliisin uhka-arvio virka-apua koskevan päätöksenteon perustana.

8 § Vaativa virka-apu kansainvälistä erityissuojelua nauttivan henkilön vierailun suojaamiseksi

Ehdotetaan, että kansainvälistä erityissuojelua nauttivan henkilön vierailun suojaamiseen liittyen otettaisiin käyttöön kolmiportainen suojausoperaatioiden luokittelu, joka toimisi osaltaan perusteena virka-apuoperaation mitoittamiselle. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lisäämällä pykälään perusteluihin: *"Kansainvälistä erityissuojelua nauttivien henkilöiden suojausoperaatiot luokitellaan yhteistoiminnassa poliisin kanssa riskitason perusteella kolmeen luokkaan, joka toimii osaltaan perusteena virka-apuoperaation mitoittamiselle. Luokat ovat: 1-luokka / korkea riskitaso, 2-luokka / keskisuuri riskitaso ja 3-luokka / matala riskitaso."*

9 § Päätöksenteko vaativasta virka-avusta

Vaativaa virka-apua koskevan päätöksentekomenettelyn osalta ehdotetaan lakiin kirjattavaksi **vaihtoehto B**. Säännöksessä on otettu huomioon ennakoimattomat tilanteet, joissa ihmisten henki tai terveys ovat välittömästi ja vakavasti vaarassa. Näissä tilanteissa päätös voitaisiin tehdä pääesikunnassa Poliisihallituksen pyynnöstä.

10 § Virka-apuosasto

Ehdotettuun 10 §:än ehdotetaan täsmennettäväksi, että kyseeseen voi tulla myös virka-apu ilman varsinaista virka-apuosastoa, esimerkiksi vain lainattava materiaali. Selvyyden vuoksi todetaan, että ehdotetussa 10 §:ssä olisi tarkoituksenmukaista mainita poliisin tekemä uhka-arvio virka-apuosaston varustuksen perusteena.

11 § Virka-aputehtävän johtaminen

Olemassa olevien johtosuhteiden säilyttämistä pidetään selkeänä ja tarkoituksenmukaisena ratkaisuna, mutta kehoitetaan harkitsemaan, tulisiko ehdotetussa pykälässä ottaa kantaa puolustusvoimien yhteysupseerien asettamiseen poliisin eri johtamistasoille toimintojen yhteensovittamiseksi.

12 § Virka-apuosastoon kuuluvan valtuudet

Asevelvollisten voimankäyttöä virka-aputehtävissä koskevien säädösten tulisi olla mahdollisimman selkeitä. Asevelvollisuuslain mukaisia rajoitteita voisikin korostaa esimerkiksi lisäämällä 12 §:n loppuun seuraava lause: *”Käytettäessä virka-aputehtäviin asevelvollisuuslain nojalla palveluksessa olevia tulee heille tehtäviä määrättäessä ottaa huomioon asevelvollisuuslain 78 §:ssä säädetyt rajoitukset”*.

14 § Virka-avun kustannukset

Selvyyden vuoksi ehdotetaan lisättäväksi pykälään maininnan, että muista kuin virka-apuperusteisista tukitehtävistä syntyvistä kustannuksista sovitaan erikseen. Perustelutekstissä olisi hyvä avata myös niitä tilanteita ja tehtäviä, joissa ei ole kysymys varsinaisesta virka-avusta. Tällaisen muun tuen tai viranomaisyhteistyön suunnittelusta, varautumisesta tai toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen sovitaan osapuolten kesken tapauskohtaisesti. Kirjauksella rajattaisiin pois mahdollisuus ulottaa pitkäaikaiseen tarpeeseen perustuvia tukitarpeita vastikkeettoman virka-avun piiriin.

Kansliapäällikkö

Jukka Juusti

Lainsäädäntöneuvos

Jenni Herrala

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

PLM HO Hallintopoliittinen osasto, Teemu Penttilä
PLM Hanna Nordström
Pääesikunta

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/24559/2020

VN; Sisäministeriön lausuntopyyntö; työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/24559/2020-PLM-6

Puolustusministeriön lausunto; Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-avus

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Herrala Jenni 91209265B	2021-01-14T14:37:42	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Juusti Jukka 91216085B	2021-01-14T15:25:40	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

816e316238908d1e23ddd4a7dd806756bbc8ab7e0e3872ce42a1da1e7b42111c